

Komoróczy Géza
Mit védjenek a liberálisok?

A minap a Magyar Helsinki Bizottság ügyvédje, a tehetségesnek és tisztességesnek ismert Kárpáti György védte az Eötvös Loránd Tudományegyetem bölcsészkarának fegyelmi bizottsága előtt Bácsfi Diána egyetemi hallgatót, aki ellen az volt a vád, hogy a rendőrség és bíróság által jogerősen elmarasztalt tettei sértik az Egyetem jó hírét. Bácsfi maga kérte a Helsinki Bizottságot, hogy vállalja el védelmét. Szerinte a fegyelmi eljárás összeegyeztethetetlen a vélemény-nyilvánítás szabadságának alkotmányos alapjával. Kőszeg Ferenc, a Helsinki Bizottság elnöke arról nyilatkozott, hogy a Bizottságban előzőleg viták voltak: kell-e a kérést teljesíteni. TV- és sajtó-nyilatkozataiban az ügyvéd, mint magán a tárgyaláson is, sérelmesnek találja a hallgató megbüntetését. Arra hivatkozik, hogy az egyetemi rendtartás jogerős ítéletek esetében sem teszi kötelezővé a fegyelmi eljárást; például, mondja, közlekedési szabálysértési ügyekben az ELTE nem szokott fegyelmit indítani. Ezért, mondja, a fegyelmi tulajdonképpen a hallgató világnézetét akarja szankcionálni: a bizottság politikai döntést hozott.

A közlekedési szabálysértésre való hivatkozást megengedhetetlenül nyeglének találom. De ez a legkevesebb. Éveken át voltam a Helsinki Bizottság elnöke, jelenleg tiszteletbeli elnöke vagyok. Esetemben mindkét megtisztelő tisztség vagy cím valójában formalitás csupán, az irodát, a szervezetet, a tényleges munkát mindig is Kőszeg Ferenc irányította, és szerteágazó tevékenységét általában a legnagyobb megbecsüléssel figyeltem és figyelem. Saját tisztségemre csak azért utalok, mert most, azt hiszem, rossz dolog történt: vagy a Bizottság ügyvédje járt el önkényesen, vagy a Helsinki Bizottság követett el súlyos hibát. Ezért tiltakoznom kell.

Montesquieura szokás hivatkozni, ha a szólásszabadság alapelvéről beszélünk: nem értek egyet ellenfelemnek egyetlen szavával sem, de mindent megtennék, hogy véleményét szabadon hangoztathassa. Ezt az elvet kell képviselnie a Helsinki Bizottságnak is; emlékszünk, azért alakult, hogy – többek között – védje a szovjet rendszer disszidenseit / másként gondolkodóit. Amióta nincs létező szocializmus, védi a társadalmi helyzetüknél fogva üldözötteket vagy hátrányos helyzetűeket, a menekülteket, a rendőrségi önkénynek kitett hazai cigányokat. A rendszerváltozás után fellépett a parázból itt-ott, utcán is, fellobbanó antiszemitizmus ellen; én leginkább ezért csatlakoztam hozzá.

Kárpáti György a nyilatkozataival: azzal, hogy hangsúlyozottan a Helsinki Bizottság ügyvédjeként védi Bácsfi Diánát, úgy látszik, mintha most bővülne a Bizottság tevékenységi köre. Személyes kérdésem: ezentúl védeni fogja a zsidóellenes uszítókat is?

Igen, Bácsfi Diána esetében éppen a náci–nyilaskeresztes eszmék a baj. De a fegyelmi eljárás tárgya nem a gondolkodás: a tettek. Az egyetemi hallgató – tanulmányai mellett – nyílt nyilas szervezkedést vezet. Tüntetések szervez. Nemcsak az utcán: az Egyetemen is. Mondják, az Egyetem épületében náci karlendítéssel köszön diákoknak, tanároknak. A fegyelmi tárgyalás előtt teleplakátozta a Múzeum körüli épületeket, hirdelve, hogy jogsértő eljárás folyik ellene. Szervezetének tagjait, sajtót, TV-t hívott el a tárgyalásra. Kamerák előtt akart nyilatkozatot adni mindjárt a tárgyalóterem ajtaja előtt. Láthatóan minél nagyobb nyilvánosságot szeretne

szereplései köré szervezni, láthatóan ki akarja provokálni, hogy a közvélemény foglalkozzék vele és eszméivel. Lehet, hogy személye pszichiátriai eset, de ez társadalmi szerepének megítélésénél nem számít. Mindegy az is, hány bakancsos követője vagy csak zagyva politikai fejtegetéseit hallgató híve van. Szálasi világnézetének hirdetése – ajánlgatása – megmérgezi a levegőt körülöttünk. A sűrű beszéd róla azt a látszatot kelti, hogy lehet komolyan beszélni róla. A XX. század tömeggyilkos mozgalmait, tudjuk jól, néhány ember szervezkedésével kezdődtek, és eleinte senki nem vette komolyan őket, senki nem vette észre a veszélyt. Nem szabad lekicsinyelni azokat, ha kevesen vannak is, akik náci gesztusokat és nyilas eszméket elevenítenek meg, még ha anakronisztikusnak látszanak is.

Az ELTE fegyelmi eljárása jogszerű és méltányos. Nemcsak az Egyetem hírnevét védi: azzal, hogy falai között megakadályozza a nyilas propagandát, védi többi hallgatóját és a közgondolkodást is. A határozat azonban nem akarja végleg elvágni egy hallgató pályáját, esélyt ad neki arra, hogy idővel, meggondoltabban, visszatérjen az egyetemi szakjai által elvben kijelölt értelmiségi tevékenységhez. A határozat, amelyet Kárpáti György most megfellebbez, csak két évre tiltja el Bácsfi Diánát a tanulmányaitól. Technikailag is ésszerű döntés a négy félév: végleges kizárás esetén – egy új felvételi alapján – akár már szeptemberben újra kezdhetné vagy folytathatná tanulmányait – és karlengető folyosói szereplését, változatlan szellemben. Magam nem tanítottam az illetőt, nem tudom megítélni, valóban tehetséges-e, mint az újságok írják, hivatkozva tanáira a régészet, egyiptológia, filozófia szakon. Hiteles személyektől azt hallom, csupa olyan szemináriumi dolgozatot írt, amelyben a vallás és az állam, vallás és a politika viszonya az elvontabb tárgy: Mircea Eliade összevissza ötletei, az indogermán ősvallás és hasonlók. Ha a most kizárt hallgató egyiptológiát akar tanulni: két év múlva nyilván folytathatja. Politikai eszméi és céljai azonban, ezt biztosan tudom, gyalázatosak. Ezekhez nem kell régészet vagy vallástörténet, ezeknek nincs helyük az egyetemi oktatásban, még akkor sem, ha látszólagos tárgyak a vallástörténet, ezeket nem kell akceptálni. Mellesleg, nem kellett volna azoknak sem, akik dolgozatait folyóiratban, kötetben közölték. Ezeknek a politikai eszméknek az őseiből vált valósággá a második világháború, a Holocaust, ezek jegyében került Radnóti Borba és onnan az abdai tömegsírba, százezrek csak Magyarországról Auschwitzba, lőtték Pesten 1944 őszén a védtelen zsidókat a Dunába, hurcolták el Szerb Antalt, Sárközy Györgyöt, Halász Gábort és más ezreket a Birodalmi Védőállás sánc-építéséhez, a halálba.

Lehet-e hirdetni a nyilas Szálasi gondolatait, végtelenül tág értelemben véve Montesquieu szavait, mindazok után, ami lett belőlük? Az Alkotmánybíróság érthetetlen és sajnálatos gyűlöletbeszéd-döntése után, úgy látszik, nálunk mégiscsak lehet. De kell-e védenie a Helsinki Bizottságnak a nyilaskeresztes szervezkedést? Éppen a Helsinki Bizottságnak kell? Nem, nem, nem. Ezen a ponton a liberális elv nem egyszerűen szélsőségessé vált: átfordult az ellenkezőjébe; a szabadság helyett a szabadságot felszámoló eszmék mellé állt. Hadd használjam a zsidó kifejezést: *Genug ist genug*.

Komoróczy Géza